

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum aliquis possit ex certa malitia, vel industria peccare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

habet aliquam causam venia; quae diminuit peccatum: & sic peccatum ex infirmitate, vel ignorantia dicitur veniale. Alio modo ex euentu, sicut omne peccatum per penitentiam fit veniale, i. veniam consequitur. Tertio modo dicitur veniale ex genere, sicut verbum otiosum, & hoc solum veniale opponitur mortali: obiectio autem procedit de primo.

AD SECUNDVM dicendum, quod passio est causa peccati ex parte conuersionis. Quod autem sit mortale, est ex parte auersionis, quae per accidens sequitur ad conuersionem, ut dictum est: unde ratio non sequitur.

AD TERTIVM dicendum, quod ratio non semper in suo actu totaliter a passione impeditur, unde remanet ei liberum arbitrium, ut possit auerti, vel conuer-ti ad Deum: si autem totaliter tolleretur vsus rationis, iam non esset peccatum nec mortale, nec veniale.

Super Quaest. 78. Articulum primum.

QVAESTIO LXXVIII.

De causa peccati, quae est malitia, in quatuor articulos diuisa.

IN articulo primo. Quaesitio 78. adhaere, quod licet omne peccatum humanum reducatur in haec tria principia, ignorantiam, passionem, & malitiam: in omni tamen peccato inuenitur mala uoluntas, & ignorantia. Et de ignorantia quidem in responsione ad primum, habes ultimam resolutionem, & semper aliqua trium ignorantiarum actualium, siue sit ignorantia priuatiue, siue conuatiue interuenit. Et quoniam priuatiue per habitum cognoscitur, distingue pro nouitibus triplicem scientiam actiua lem particularis prosequendi, uel fugiendi. Primam, quae scitur hoc esse malum: secundam, quae scitur hoc nunc esse malum: tertiam, quae scitur hoc nunc malum re-latum ad illud aliud esse sibi peius: & respice, quod peccans ex ignorantia, laborat ignorantia opposita primae scientiae: peccans ex passione, seu infirmitate laborat ignorantia opposita secundae scientiae: peccans uero ex malitia laborat ignorantia opposita tertiae scientiae. Et sic errant intellectus omnes, qui operantur malum. De malitia autem uoluntatis in responsione ad tertium singulariter specificatur, quando quis peccat ex certa malitia, quod oportet ipsam peccare ex ipsa electione mali, id est, non ex ignorantia, nec ex infirmitate, sed ex ipsa uoluntaria electione mali, scienter

DEINDE considerandum est de causa peccati, quae est ex parte uoluntatis, quae dicitur malitia.

ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

PRIMUM, utrum aliquis possit ex certa malitia, seu industria peccare.

SECUNDUM, utrum quicumque peccat ex habitu, peccet ex certa malitia.

TERTIUM, utrum quicumque peccat ex certa malitia, peccet ex habitu.

QUARTUM, utrum ille qui peccat ex certa malitia, grauius peccet, quam ille qui peccat ex passione.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum aliquis peccet ex certa malitia.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod nullus peccet ex industria, siue ex certa malitia. Ignorantia enim opponitur industriae, seu certae malitiae: sed omnis malus est ignorans, secundum Phil. & Prouerb. 14. dicitur. Errant qui operantur malum, ergo nullus peccat ex certa malitia.

PRIMUM PRINCIPALITER dicitur 4. ca. de di. no. quod nullus intendens ad malum operatur: sed hoc uidetur esse peccare ex malitia, intendere malum in peccando. quod enim est praeter intentionem, est quasi per accidens, & non denotat actum, ergo nullus ex malitia peccat.

PRIMUM PRINCIPALITER dicitur 4. ca. de di. no. quod nullus intendens ad malum operatur: sed hoc uidetur esse peccare ex malitia, intendere malum in peccando. quod enim est praeter intentionem, est quasi per accidens, & non denotat actum, ergo nullus ex malitia peccat.

SECUNDUM CONTRA est, quod dicitur

Articulus I. Quasi de industria receperunt a Deo, & uias eius intelligere noluerunt: sed recedere a Deo est peccare, ergo aliqui peccant ex industria, seu ex certa malitia.

RESPON. Dicendum, quod homo, sicut & quaelibet alia res, naturaliter habet appetitum boni: unde quod ad malum eius appetitus declinet, contingit ex aliqua corruptione, seu inordinatione in aliquo principiorum hominis: sic enim in actionibus rerum naturalium peccatum inuenitur.

PRINCIPALIA autem humanorum actuum sunt intellectus, & appetitus tam rationalis, qui dicitur uoluntas, quam sensitius. Peccatum igitur in humanis actibus contingit quicumque: sicut ex defectu intellectus, puta, cum aliquis per ignorantiam peccat: & ex defectu appetitus sensitui, sicut cum aliquis ex passione peccat, ita etiam ex defectu uoluntatis, qui est inordinatio ipsius. Est autem uoluntas inordinata, quoniam minus bonum magis amat, consequens autem est, ut aliquis eligat pati detrimentum in bono minus amato ad hoc, quod potatur bono magis amato: sicut cum homo uult pati abscissionem membri etiam scienter, ut conseruet uitam, quam magis amat. Ita per hunc modum, quoniam aliqua inordinata uoluntas aliquod bonum temporale plus amat, pura, diuitias, uel uoluptatem, quam ordinem rationis, uel legis diuinae, uel charitatem Dei, uel aliquid huiusmodi, sequitur quod uelit dispendium pati in aliquo spiritualium bonorum, ut potatur aliquo temporali bono. Nihil autem est aliud malum, quam priuatio alicuius boni: & secundum hoc aliquis scienter uult aliquod malum spirituale, quod est malum simpliciter, per quod bonum spirituale priuatur, ut bono temporali potatur. Unde dicitur ex certa malitia, uel industria peccare, quasi scienter malum eligens.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ignorantia quandoque quidem excludit scientiam, qua aliquis simpliciter scit hoc esse malum quod agitur, & tunc dicitur ex ignorantia peccare: quandoque autem excludit scientiam, qua homo scit hoc nunc esse malum, sicut cum ex passione peccatur: quandoque autem excludit scientiam, qua aliquis scit hoc malum non sustinendum esse propter consecutionem illius boni, scit tamen simpliciter hoc esse malum: & sic dicitur ignorare, qui ex certa malitia peccat.

AD SECUNDVM dicendum, quod malum non potest esse secundum se intentum ab aliquo: potest tamen esse intentum ad uitandum aliud malum, uel ad consequendum aliud bonum, ut dictum est. & in tali casu aliquis eligeret consequi bonum per se intentum abque hoc, quod pateretur detrimentum alterius boni: sicut aliquis lasciuus uellet frui delectatione absque offensa Dei: sed duobus propositis magis uult peccare incurrere offensam Dei, quam delectatione priuetur.

AD TERTIVM dicendum, quod malitia, ex qua aliquis de peccare, potest intelligi malitia habitualis, secundum quod habitus malus a Philosopho nominatur malitia, sicut habitus bonus nominatur uirtus: & secundum hoc aliquis dicitur ex malitia peccare, quia peccat ex inclinatione habitus. Potest etiam intelligi malitia actualis siue ipsa mali electio malitia noietur: & sic dicitur

Prima Secunda S. Tho. Y 4 ali-

preponendo bonum sibi conuersum bono conuerso illius praesentis boni absentiae. Praeposit enim malitiose iniustus bonum lucri iunctum malitiose bono iustitiae iuncto absentiae lucri: ita quod electio mali non ex ignorantia, aut passione est malitia, qua peccatur ex industria: electio autem quomodolibet mala communis est omni peccato perfecto, ut clare habes inferius art. 4. in responsione ad ultimum.

In corp, etc.

D. 1200.

In corp, etc.

D. 382. Lib. 3. c. 1. co. 5.

aliquis dicitur ex malitia peccare in quantum ex mali electione peccat. siue etiam malitia dicatur aliqua peccata dicens culpa, ex qua oritur subsequens culpa, sicut cum aliquis impugnat fraternam gratiam ex inuidia: & tunc idem non est causa superioris, sed actus interior est causa actus exterioris, & unum peccatum est causa alterius, non tamen in infinitum: quia est deuenire ad aliquod primum peccatum, quod non caufatur ex aliquo priori peccato, ut * ex supradictis patet.

477. art. 4.

¶ Super Questionis septuagesime octauae, Articulus secundum.

ARTICVLVS II.

Utrum quicumque peccat ex habitu, peccet ex certa malitia.

In art. 2. eiusdem q. 78. aduer. e diligenter, quod quia peccatum ex certa malitia, & ex passione non specie, sed gradu perfectionis & imperfectio- nis differunt, prouenit quod in eadem specie, qui prius adulterium ex passione commisit, postmodum habitatus ex certa malitia adhaeretur: & quod prius a parte inferiori puniatur priuabitur postmodum transiens actuali iudicio, quod hic actus delectabilis nunc est malus postmodum a superiori inchoas ipse, scilicet electione non turbatus, sed conaturalitate pronus ad tale delectabile solo actuali iudicio uere comparationis huius boni delectabilis ad bonum rationis charitatis prius uerum fess. unde tales habitati uerum aiunt, dicentes se cognoscere quod male faciunt, & quod uolunt nihilominus facere. scilicet n. actualiter hoc esse nunc malum, quod in ipsa passione positi, dicentes se scire, mentiuntur: quia uis etiam habitati, ut dictum est, laborat uel non uolunt ignorantia actualis rectoris iudicij practici comparationis prosequendae, uel fugiendae.

Infr. art. 3. & Ro. 1. le 2. 3.

6. 1. & 2. 1. 5.

Cap. 4. declinando ad fi. 10. 5.

Cap. 1. 10. 5.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod non omnibus qui peccat ex habitu, peccet ex certa malitia. Peccatum enim quod est ex certa malitia, uidetur esse grauissimum: sed quandoque homo aliquod leue peccatum committit ex habitu, sicut cum dicit uerbum otiosum. non ergo omne peccatum quod est ex habitu, est ex certa malitia.

¶ 2. Præ. Actus ex habitu procedentes sunt similes actibus, ex quibus habitus generatur, ut dicitur in 2. * Ethic. sed actus præcedentes habitum uiciosum non sunt ex certa malitia. ergo et peccata quae sunt ex habitu, non sunt ex certa malitia.

¶ 3. Præ. In his quae aliquis ex certa malitia committit, gaudet postquam commisit, secundum illud Prouerb. 2. Qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. & hoc ideo, quia uincunt; est delectabile cum consequitur id quod intendit, & qui operatur quod est ei quodammodo conaturaliter secundum habitum: sed illi qui peccat ex habitu, post peccatum commissum dolent, poenitudine enim replentur prauis, id est, habentes habitum uiciosum, ut dicitur in 9. * Ethic. ergo peccata quae sunt ex habitu, non sunt ex certa malitia.

SED CONTRA. Peccatum ex certa malitia dicitur esse, quod est ex electione mali: sed unicui-

que est eligibile id, ad quod inclinatur per proprium habitum, ut dicitur in 6. * Ethic. de habitu uirtuoso. ergo peccatum quod est ex habitu, est ex certa malitia.

RESPON. Dicendum, quod non est idem peccare habentem habitum, & peccare ex habitu. Vt enim habitu non est necessarium, sed subiacet uoluntati habentis. unde & habitus diffinitur esse, quo quis utitur cum uoluerit: & ideo sicut potest contingere, quod aliquis habens habitum uiciosum prorumpat in actum uirtutis, eo quod ratio non totaliter corrumpitur per malum habitum, sed aliquid eius integrum manet, ex quo prouenit quod peccator aliqua operatur de genere bonorum: ita etiam potest contingere, quod aliquis habens habitum uiciosum, interdum non ex ha-

bitu operetur, sed ex passione insurgente, uel etiam ex ignorantia. Sed quicumque utitur habitu uicioso, necesse est quod ex certa malitia peccet: quia unicuique habenti habitum, est per se diligibile id quod est ei conueniens secundum proprium habitum: quia sic fit ei quodammodo conaturaliter, secundum quod constituitur, & habitu uertitur in naturam. Hoc autem quod est ei cui conueniens secundum habitum uiciosum, est id quod excludit bonum spirituale: ex quo sequitur, quod homo eligat malum spirituale, ut adipiscatur bonum, quod est ei secundum habitum conueniens. & hoc est ex certa malitia peccare. Unde manifestum est, quod quicumque peccat ex habitu, peccet ex certa malitia.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod peccata uentura non excludit bonum spirituale, quod est gratia Dei uel charitas. unde non dicuntur mala simpliciter, sed secundum quod: & propter hoc nec habitus ipsorum possunt dici simpliciter mali, sed solum secundum quod.

AD SECUNDUM dicendum, quod actus qui procedunt ex habitibus, sunt similes secundum speciem actibus, ex quibus habitus generantur: differunt tamen ab eis sicut perfectum ab imperfecto, & talis est effectus peccati quod committitur ex certa malitia, ad peccatum quod committitur ex aliqua passione.

AD TERTIUM dicendum, quod ille qui peccat ex habitu, semper gaudet de hoc, quod ex habitu operatur, quam diu habitu utitur: sed quia peccatum non uti, sed per rationem, quae non est totaliter corrupta, aliquid aliud meditari, potest cogitare quod non utens habitu, doleat de hoc quod per habitum commisit, & seruuque tamen talis poenitentia de peccato, non quia eis peccatum secundum se displiceat, sed propter aliquod incommodum quod ex peccato incurritur.

ARTICVLVS III.

¶ Super Questionis septuagesime octauae, Articulus tertium.

Utrum ille, qui peccat ex certa malitia, peccet ex habitu.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod quicumque peccat ex certa malitia, peccet ex habitu. Dicitur enim * Philof. in 5. Ethic. quod non est cuiuslibet iniusta facere, qualiter iniustus facit, scilicet ex electione, sed solum habentis habitum: sed peccare ex certa malitia est peccare ex electione mali, ut dictum est. ergo peccare ex certa malitia, non est nisi habentis habitum.

¶ 2. Præ. * Origenes dicit in 1. Periarchon, quod non ad subito quis euacuatur, aut deficit, sed paulatim per partes defluere necesse est: sed maximus defluxus esse uidetur, ut aliquis ex certa malitia peccet. ergo non statim a principio, sed per multam consuetudinem, ex qua habitus generari potest, aliquis ad hoc deuenit, ut ex certa malitia peccet.

¶ 3. Præ. Quicumque aliquis ex certa malitia peccat, oportet quod ipsa uoluntas de se inclinatur ad malum quod eligi: sed ex natura potentiae non inclinatur homo ad ma-

In art. 1. eiusdem q. 78. aduer. e diligenter, quod quia peccatum ex certa malitia, & ex passione non specie, sed gradu perfectionis & imperfectio- nis differunt, prouenit quod in eadem specie, qui prius adulterium ex passione commisit, postmodum habitatus ex certa malitia adhaeretur: & quod prius a parte inferiori puniatur priuabitur postmodum transiens actuali iudicio, quod hic actus delectabilis nunc est malus postmodum a superiori inchoas ipse, scilicet electione non turbatus, sed conaturalitate pronus ad tale delectabile solo actuali iudicio uere comparationis huius boni delectabilis ad bonum rationis charitatis prius uerum fess. unde tales habitati uerum aiunt, dicentes se cognoscere quod male faciunt, & quod uolunt nihilominus facere. scilicet n. actualiter hoc esse nunc malum, quod in ipsa passione positi, dicentes se scire, mentiuntur: quia uis etiam habitati, ut dictum est, laborat uel non uolunt ignorantia actualis rectoris iudicij practici comparationis prosequendae, uel fugiendae.